

บทที่ 4

วิเคราะห์ขอบเขตการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษในการ ปราบปรามการกระทำความผิดในลักษณะองค์การอาชญากรรม ข้ามชาติของประเทศไทยและต่างประเทศ

ในบทนี้ผู้เขียนจะวิเคราะห์ขอบเขตการใช้มาตรการดักฟังการสนทนาและการสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 และผลจากการวิเคราะห์นี้จะทำให้ทราบถึงปัญหาหรือจุดบกพร่องในพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการกำหนดขอบเขตการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษนี้ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5

4.1 วิเคราะห์ขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐในการดักฟัง (Wiretapping)

การสืบสวนเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ดังนั้น การสืบสวนจึงเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการดำเนินคดีที่มีโทษอาญา เพราะการสืบสวนมีผลโดยตรงต่อกระบวนการเชิงยุติธรรม หากการสืบสวนไม่มีประสิทธิภาพขาดหลักการย่อมทำให้การดำเนินคดีไปสู่ความยุติธรรมเป็นไปได้ยาก

การสืบสวนนั้นมีความเกี่ยวพันกันหลายวิธีซึ่งในบางครั้งจำเป็นต้องใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพฤติกรรมแห่งคดีและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้การสืบสวนบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ การดักฟังการสนทนาซึ่งคู่สนทนาสื่อสารกันด้วยโทรศัพท์ สามารถทำได้หลายวิธี¹⁶¹ ดังนี้

- (ก) Loop Interception คือ การดักฟังทางโทรศัพท์โดยการฟ่วงสาย หรือ Tap
- (ข) สายโทรศัพท์ที่แยกจากตู้พักสายเดินเข้าอาคารที่ต่อเข้ากับเครื่องรับโทรศัพท์

¹⁶¹ การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการดักฟังทางโทรศัพท์ (น.23-27). เล่มเดิม.

(ค) Trunk Interception คือ การดักฟังทางโทรศัพท์โดยการดักสัญญาณจากสายที่เดินต่อจากชุมสายขนาดใหญ่ (Trunk) ซึ่งใช้ร่วมกันหลายหมายเลข ต้องใช้ไมโครโปรเซสเซอร์ช่วยเลือกตัวเลขที่ต้องการฟัง

(ง) Microwave Trunk คือ การดักฟังทางโทรศัพท์ในกรณีที่เป็นกรเชื่อมโยงที่ชุมสายที่อยู่ห่างกัน เช่น โทรทางไกลระหว่างจังหวัด โดยใช้จานรับสัญญาณตึกระยะ 5 ไมล์จากเครื่องรับปลายทาง ดักสัญญาณจากสายอากาศ นำเข้าเครื่องแปลงสัญญาณ ดักรับหมายเลขที่ต้องการอัดเทปการสนทนา

(จ) Sattellite Interception คือ การดักฟังทางโทรศัพท์โดยวิธีการเช่นเดียวกับ Microwave Trunk เพียงแต่ใช้จานดาวเทียมแทนชุมสายขนาดใหญ่

(ฉ) Fiber Optic Trunk คือ การดักฟังทางโทรศัพท์จากสายเคเบิลใยแสง ใช้เทคนิคสูงต้องฟังกับอุปกรณ์อื่น

(ช) การดักอัดเทปจากตู้สวิตช์ที่ชุมสาย วิธีนี้กระทำได้โดยอาศัย “คิมปากปู” เช่น การดักฟังโทรศัพท์ตามบ้าน หากนาย ก. จะติดต่อทางโทรศัพท์หานาย ข. ก่อนที่สัญญาณโทรศัพท์บ้านของ นาย ข. จะดังขึ้นก็ต้องผ่านชุมสายก่อน จากชุมสายก็จะผ่านไปยังตู้โทรศัพท์ข้างถนนก่อนแล้วจึงแปลงสัญญาณคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าเป็นสัญญาณเสียง ระหว่างทำการดักฟังผู้ดักฟังจะต้องรู้หมายเลขโทรศัพท์และคู่สายของนาย ข. หรือรู้หมายเลขผู้ที่เป็นเป้าหมายแห่งการดักฟังก่อน หลังจากนั้นจึงจะดำเนินการเปิดตู้เขียวขององค์การโทรศัพท์ (ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนทั่วไป) แล้วนำคิมปากปูไปหนีบตรงคู่สายดังกล่าว ก็จะสามารถฟังการสนทนาทางโทรศัพท์

(ซ) การดักฟังทางโทรศัพท์ที่ชุมสายขององค์การโทรศัพท์ เมื่อทราบหมายเลขของเป้าหมายที่จะทำการดักฟังทางโทรศัพท์แล้ว โดยทั่วไปที่แต่ละชุมสายขององค์การโทรศัพท์จะมีโปรแกรมซอฟต์แวร์ตัวหนึ่ง เมื่อใช้คิมปากปูกับชุมสายของหมายเลขเป้าหมาย แล้วต่อเข้าลำโพงก็สามารถฟังการสนทนาได้

จากวิธีการดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการสื่อสารตามสาย ได้แก่ การใช้สายส่งสัญญาณเป็นตัวนำข้อมูลหรือข่าวสาร เช่น สายเคเบิลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสายไฟฟ้า สายโทรศัพท์ สาย Coaxial Cable เส้นใยนำแสง (Fiber Optics) จึงไม่รวมการดักฟังการสนทนาโดยการสื่อสารอื่น ได้แก่ การสื่อสารทางวิทยุ เพราะเป็นการส่งสัญญาณแบบคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าผ่านอากาศไปยังเครื่องรับสัญญาณคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า ซึ่งมีความถี่ต่าง ๆ สัญญาณทางวิทยุนี้ เช่น โทรเลข วิทยุสื่อสารเคลื่อนที่ โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ โดยกระทรวงยุติธรรมของสหรัฐอเมริกาได้มีการแยกความแตกต่างรูปแบบวิธีการติดตั้งระหว่าง “Monitoring กับ Interception” โดย “Monitoring” เป็นการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อทราบจำนวนครั้งที่ใช้สื่อสารและพิสูจน์เลขหมายต้นทางแต่ “Interception” จะเป็นวิธีการที่ล่วงล้ำเข้าไปมากกว่านั้น เพราะทำให้ทราบถึงเนื้อหาของการติดต่อสื่อสาร ดังนั้น กรณี Interception โดยการดักฟังการสื่อสารที่ใช้ขดลวดหรือตามสาย (Wire Communication) การสนทนาระหว่างบุคคลด้วยปากเปล่า (Oral Communication) รวมถึงที่ใช้อุปกรณ์ทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Communication) จัดว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่า การ Interception หรือการดักฟังการสนทนาด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการอื่นใดก็ตามที่สามารถล่วงลึกถึงเนื้อหาในการสนทนาระหว่างคู่สนทนาที่คู่สนทนาได้มีความคาดหวังความเป็นส่วนตัวนั้น ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลทั้งสิ้น

4.1.1 ขอบเขตการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

ขอบเขตที่รัฐจะเข้าแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลนั้น มีปัญหาว่าสิทธิส่วนบุคคลควรจำกัดขอบเขตอย่างไรและจะกระทำได้เพียงใด มีหลักเกณฑ์สำคัญในการพิจารณา คือ หลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเท่าที่จำเป็นหรือหลักพอสมควรแก่เหตุ หรือ หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า หลักห้ามมิให้กระทำเกินกว่าเหตุ ซึ่งเป็นหลักที่มีความสำคัญอย่างมากในการควบคุมอำนาจของรัฐที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยหลักการดังกล่าวมาจากหลักกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และเป็นหลักกฎหมายที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในสหภาพยุโรป กล่าวคือ วิธีการดักฟังทางโทรศัพท์ (Wiretapping) ควรมีหลักการใช้น้อยที่สุด (Minimization) หรือกระทำเท่าที่จำเป็นตามหลักความได้สัดส่วน ที่ห้ามมิให้มีการใช้อำนาจอย่างอำเภอใจและยังเป็นหลักที่มีความสำคัญสำหรับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพด้วย¹⁶² ซึ่งได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย...และเท่าที่จำเป็น...” นั้น ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญได้วางหลักความได้สัดส่วนมากำหนดถึงมาตรการหรือวิธีการที่อาจบรรลุวัตถุประสงค์และก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัจเจกชนน้อยที่สุด โดยต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์สาธารณะประกอบด้วยหลักการย่อย 3 ประการ ดังนี้¹⁶³

¹⁶² หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (น.27-28). เล่มเดิม.

¹⁶³ หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายเยอรมันและฝรั่งเศส (น. 46). เล่มเดิม

1) หลักแห่งความเหมาะสม (Geeignetheit หรือ Tauglichkeit) รัฐต้องใช้วิจารณญาณเลือกออกมาตรการที่สามารถดำเนินการให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้เท่านั้น¹⁶⁴ มาตรการใดก็ตามที่ไม่สามารถทำให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายฉบับที่ให้อำนาจปรากฏเป็นจริงขึ้นได้เลย ย่อมเป็นมาตรการที่ขัดต่อหลักการดังกล่าว ดังนั้น เข้าข่ายเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Abuse of Power)

2) หลักความจำเป็น (Erforderlichkeit หรือ Notwendigkeit) หมายความว่าในบรรดามาตรการหลาย ๆ มาตรการซึ่งล้วนแต่สามารถทำให้เจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายฉบับที่ให้อำนาจสำเร็จลุล่วงไปได้ แต่ทว่าแต่ละมาตรการมีผลกระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนมากน้อยแตกต่างกัน รัฐต้องตัดสินใจเลือกออกมาตรการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุด ดังนั้น รัฐจึงมีอำนาจจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนได้เพียงเท่าที่จำเป็นแก่การให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมาย เท่านั้น การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนเกินขอบเขตแห่งความจำเป็นแก่การดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของกฎหมาย เป็นสิ่งที่ไม่ชอบธรรม¹⁶⁵ มาตรการใดมาตรการหนึ่งจะมีความจำเป็นก็ต่อเมื่อไม่สามารถที่จะเลือกมาตรการอื่นใดที่มีผลเช่นเดียวกับมาตรการที่เลือกได้และเป็นมาตรการที่กระทบสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด สำหรับผลของการแทรกแซงที่มีต่อผู้ได้รับผลกระทบนั้นเป็นเกณฑ์ที่สำคัญที่ใช้ในการตรวจสอบ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงผลกระทบที่มีต่อสาธารณะด้วย จึงจำเป็นต้องใช้หลักความได้สัดส่วนในการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด ปัญหาที่ก่อความยุ่งยากในการพิจารณาเมื่อมีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ในขณะเดียวกันก่อให้เกิดผลกระทบต่อประโยชน์อีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาผลกระทบหรือผลเสียหายที่เกิดต่อกลุ่มบุคคลหนึ่งที่อยู่ในระดับที่สำคัญกว่า¹⁶⁶

3) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Verhaeltnismaesssigkeit im engeren Sinne) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์ (Zweck) และวิธีการ (Mittel) โดยมี หลักการว่า รัฐต้องทำการซึ่งผลดีและผลเสียของมาตรการแต่ละมาตรการที่จะออกมาบังคับแก่ประชาชน หากมาตรการใดจะยังให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะน้อยมาก ไม่คุ้มกับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนหรือสังคมโดยรวม รัฐต้องห้ามมิให้ออกมาใช้บังคับถึงแม้ว่ามาตรการนั้นจะเหมาะสมและจำเป็นแก่การดำเนินการให้ความประสงค์ของกฎหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ก็ตาม

¹⁶⁴ หลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง (น.43). เล่มเดิม.

¹⁶⁵ แหล่งเดิม. (น. 46-47).

¹⁶⁶ หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายเยอรมันฝรั่งเศส (น.52). เล่มเดิม.

การใช้มาตรการดักฟังการกระทำผิดจึงมีปัญหว่าสิทธิส่วนบุคคลควรจำกัดความอย่างไรและสามารถกำหนดขอบเขตและวิธีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยกฎหมายได้หรือไม่สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) ด้านความสัมพันธ์ของบุคคล กล่าวคือ การจำกัดสิทธิส่วนบุคคลโดยการคำนึงถึงความสัมพันธ์ในครอบครัว เช่น การพูดคุยกันระหว่างภายในครอบครัวหรือญาติมิตรของบุคคลนั้น โดยหลักย่อมได้รับความคุ้มครองตามหลักที่ว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารหากกำหนดขอบเขตและวิธีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยกฎหมาย ห้ามทำการดักฟังการสนทนา ระหว่างภายในครอบครัว เช่น ห้ามดักฟังพ่อแม่ลูก สามภริยา พี่น้องสนทนากัน เป็นต้น ซึ่งในบางกรณีก็จะพบว่าเป็นการคุ้มครององค์การอาชญากรรมที่มีผู้ร่วมดำเนินการเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกัน เป็นต้น

2) ด้านเนื้อหาหรือข้อความในการสนทนา กล่าวคือ ข้อความที่มีการพูดคุยกันระหว่างบุคคล โดยหลักแล้วบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารแต่ต้องไม่กระทบกับสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น ดังนั้น ข้อความที่เป็นการพูดคุยในเรื่องส่วนตัวบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อความนั้นย่อมไม่อาจจะดักฟังได้ แต่หากข้อความที่มีการพูดคุยกันเป็นเรื่องที่กระทบถึงความมั่นคงความปลอดภัยของประชาชนกรณีเช่นนี้ต้องถือว่าสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลนั้นไม่มี โดยถือว่าการติดต่อสื่อสารที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมรัฐยอมเข้ามาปกป้องคุ้มครองสังคมส่วนรวมจากภัยที่จะเกิดขึ้น แต่การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการดักฟังได้เฉพาะเมื่อมีการพูดคุยหรือมีการสนทนากันระหว่างบุคคลที่มีเนื้อหาในการก่อให้เกิดอาชญากรรมพิเศษ ก็มีข้อพิจารณาอีกว่า ในการใช้มาตรการดักฟังดังกล่าวสามารถกำหนดเวลาที่เหมาะสมในการดักฟังได้หรือไม่ เช่น กำหนดให้ทำการดักฟังการสนทนาได้เฉพาะในเวลาที่ยาอาชญากรได้ลงมือหรือติดต่อประสานงานเพื่อการกระทำความผิด เท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐเองก็ไม่สามารถทราบได้แน่นอนว่าจะมีการติดต่อเพื่อกระทำความผิดร่วมกันเมื่อไหร่ ดังนั้น การดักฟังจึงจำเป็นต้องดักฟังตลอดเวลาและข้อมูลที่ได้จากการดักฟังตลอดเวลานั้นทำให้มีทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ในกรณีนี้เมื่อดักฟังเป็นที่เรียบร้อยแล้วก่อนที่จะเสนอต่อศาล เจ้าหน้าที่ควรจะต้องตัดต่อการสนทนาของกลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดออก เพราะการนำเสนอข้อความในเรื่องส่วนตัวของผู้ถูกดักฟังอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจถูกฟ้องฐานละเมิดได้

3) สถานที่ในการดักฟังการสนทนา แบ่งการพิจารณาได้ 2 กรณี ดังนี้

(1) กรณีดักฟังจากภายนอกเคหสถาน

การใช้เครื่องมือคัดกรองสัญญาณเสียงในกรณีที่มีการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องสงสัยใน ที่สาธารณะ โดยหลักเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่การดำเนินการดังกล่าวอาจไม่เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ถ้าปรากฏว่า มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อรักษาความมั่นคง ของรัฐซึ่งถือเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยการนำเอาหลักคุณค่าของประโยชน์ สาธารณะ (Public Interest) มาชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องสงสัยที่ถูกกระทบจากการ แสวงหาพยานหลักฐานนั่นเอง ในกรณีเช่นนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจทำการดักฟังได้ ดังนั้น การดักฟัง แม้จะเป็นอำนาจที่กระทบสิทธิของประชาชน แต่เป็นมาตรการที่จำเป็นต้องใช้เพื่อประโยชน์ สาธารณะ มิได้เป็นการลดระดับในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนลง แต่อย่างใด

(2) กรณีดักฟังจากภายในเคหสถาน

หากปฏิบัติตามกฎหมายการนำเครื่องมือดักฟังเข้าไปใช้ในเคหสถานของผู้ต้องสงสัย จะทำให้การเข้าไปในเคหสถานเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นการเข้าไปโดยมีสิทธิ เพื่อปฏิบัติการบางอย่างให้บรรลุผล เพื่อเห็นสภาพภายในของเป้าหมายที่ดำเนินการสืบสวน เพื่อ พิสูจน์ทราบบุคคลที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับเป้าหมาย การติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวว่ามี ส่วนรู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือไม่ การดำเนินการเช่นนี้แม้จะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิ ส่วนบุคคลในเคหสถานแต่ก็เป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและประการสำคัญ การใช้ เครื่องมือดักฟังในทางปฏิบัติแล้วไม่อาจกำหนดขอบเขตหรือลักษณะเครื่องมือดักฟังการสนทนาได้ ตายตัวเนื่องจากองค์กรอาชญากรรมมีการพัฒนาศักยภาพของตัวเองตลอดเวลา

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการดักฟังไม่สามารถกำหนดขอบเขตและวิธีการ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยกฎหมายได้ ส่งผลให้มาตรการตรวจสอบและควบคุมก่อนการนำเทคนิค การสืบสวนสอบสวนพิเศษของเจ้าหน้าที่ไปใช้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ นอกจากนี้ การคุ้มครองสิทธิ ส่วนบุคคลด้วยการบัญญัติเป็นกฎหมายจำกัดอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการสร้างขั้นตอนยุ่งยากที่ มีลักษณะตายตัวแก่เจ้าหน้าที่ในการสืบสวนติดตามผู้กระทำความผิดนั้น นอกจากจะเป็นการสร้าง อุปสรรคในการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่แล้วยังขัดกับเจตนารมณ์ในการป้องกันปราบปรามและ ควบคุมอาชญากรรมพิเศษแล้วยังอาจเป็นเหตุให้มีปัญหาเรื่องการตีความในภายหลังอันเนื่องมาจาก การพัฒนาด้านเทคโนโลยีได้

4.1.2 มาตรการตรวจสอบและควบคุมการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

องค์ประกอบของการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่ มีดังต่อไปนี้

1) มีเหตุอันควรเชื่อว่า (Probable Cause) ว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และมีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด

2) มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดักข้อมูลการสื่อสารสามารถทำให้รู้ข้อมูลสำคัญในการกระทำความผิดได้และเป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนคดีของเจ้าหน้าที่

3) เจ้าหน้าที่ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าไม่สามารถใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนวิธีอื่นได้อีกแล้ว เนื่องจากใช้แล้วไม่ประสบผลสำเร็จหรือหากใช้วิธีการอื่นแล้วจะเป็นการอันตรายต่อเจ้าหน้าที่มากเกินไปและวิธีการดักข้อมูลทางการสื่อสารเป็นวิธีที่ดีที่สุด

4) เมื่อมีพยานหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลผู้ต้องถูกดักข้อมูลได้มีการติดต่อสื่อสารประเภทดังกล่าวจริงหรือสืบสวนแล้วพบว่าเครื่องมือสื่อสารนั้นมีชื่อผู้ต้องหาเป็นเจ้าของ

สำหรับขั้นตอนการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดของไทยไม่มีบทบัญญัติเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นใด รวมถึงแนวทางในการพิจารณาพยานหลักฐานที่ได้จากการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิด ปัจจุบันพบว่าเจ้าหน้าที่ของไทยมักใช้มาตรการนี้อยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากส่วนใหญ่ความเคลื่อนไหวในการกระทำความผิดจะไม่กระทำโดยโจ่งแจ้ง และมักจะกระทำอย่างลับมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการนี้เครื่องมือสื่อสารจะเป็นประโยชน์มากในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กระทำความผิด ยิ่งเครื่องมือสื่อสารใช้เทคโนโลยีสูงมากเท่าใด เจ้าหน้าที่ก็จะสามารถตรวจจับการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กระทำความผิดได้ยากขึ้นเท่านั้น ทำให้การประสานงานในการประกอบอาชญากรรมทำได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นและก่อให้เกิดร่องรอยของการประกอบอาชญากรรมน้อยลง ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานเพื่อหาเบาะแสในการกระทำความผิดได้ยากมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การปฏิบัติการในการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมพิเศษอย่างมีทิศทางที่ชัดเจน ย่อมส่งผลต่อการลดและป้องกันความเสียหายที่จะเกิดต่อระบบเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ ทำให้สังคมได้รับการป้องกันให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมที่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติ

ในกฎหมายต่างประเทศได้รับรองการใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิด เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการเข้าถึงการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น โดยจะออกเป็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ Electronic Surveillance หรือมาตรการบังคับที่ใช้กับสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ทุก

ประเภท โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกาได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง ได้แก่ Digital Telephony Act และแนวโน้มของศาลต่างประเทศในปัจจุบันยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการดักฟังของเจ้าหน้าที่มากขึ้นเท่าที่มาตรการนี้ได้ถูกใช้อย่างสุจริตและไม่กระทบสิทธิเสรีภาพของสังคมโดยรวม

การประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 นั้น มีผลต่อวิธีการสืบสวนและสอบสวนว่าด้วยการดักฟัง โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดอำนาจและขั้นตอนการขออนุญาตไว้ดังนี้

“ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พนักงานสอบสวนซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี อาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้พิจารณาผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใด ประกอบเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

(2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

(3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน โดยกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ก็ได้ และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งที่สื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตหรือขยายระยะเวลาอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งและให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวน หรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่อัยการสูงสุดกำหนด”

จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้มาตรการดักฟังไว้ โดยให้พนักงานสอบสวนที่ซึ่งได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายแล้วแต่กรณี ยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ให้มีอำนาจกระทำการดักฟังสื่อที่ส่งทางโทรศัพท์ ไปรษณีย์ โทรเลข เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใดซึ่งเป็นการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารรวมถึงคอมพิวเตอร์

การยื่นคำขออนุญาตต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ก. เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

ข. เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

ค. ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้ และเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินคดี เมื่อต้องการเปลี่ยนเงื่อนไขของการเข้าถึงข้อมูลดังกล่าว เนื่องจากข้อเท็จจริงในคดีเปลี่ยนไป ให้เจ้าหน้าที่แจ้งเรื่องให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ และอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสามารถเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ได้สั่งไว้แล้วได้ตามสมควร

4.1.2.1 มาตรการตรวจสอบการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

ประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วย 50 รัฐ ซึ่งแต่ละรัฐต่างมีอำนาจอธิปไตยของตนเอง ทำให้ระบบและการบริหารงานยุติธรรมแบ่งเป็น 2 ระบบ คือ ระบบของแต่ละรัฐและระบบของรัฐบาลกลาง กล่าวคือ แต่ละรัฐต่างมีกฎหมายอาญาบังคับใช้และเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมจะรับผิดชอบตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ รัฐบาลกลางก็จะออกกฎหมายมาบังคับใช้เพื่อปกป้องคุ้มครองรักษาอำนาจอธิปไตยและความมั่นคงปลอดภัยของประเทศในภาพรวม อีกทั้งยังมีหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมแยกต่างหากตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ นั่นคือหน่วยงาน FBI หรือ Federal Bureau of Investigation เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1906 สังกัดกระทรวงยุติธรรม หรือ Department of Justice สำหรับความรับผิดชอบและ

อำนาจหน้าที่ของ FBI ที่สำคัญ คือ การบังคับใช้กฎหมายของประเทศที่มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ เช่น การก่อวินาศกรรม การปฏิบัติการลับ ให้แก่ประเทศอื่น ฯลฯ

2. ความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในหลายรัฐติดต่อกัน เช่น การฆาตกรรมต่อเนื่องหลายรัฐ หรือการปล้นทรัพย์หลายรัฐ ฯลฯ

ตัวอย่างของกฎหมายรัฐบาลกลาง ได้แก่ กฎหมายภาษีเงินได้บุคคล กฎหมายยาเสพติด กฎหมายศุลกากร กฎหมายอาวุธปืนหรือกฎหมายความมั่นคงของประเทศ ฯลฯ ดังนั้น หน่วยรัฐบาลกลางจะมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลางเท่านั้น ไม่มีอำนาจเข้าไปบังคับใช้กฎหมายของแต่ละรัฐ จะเห็นได้ว่า FBI เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจทั่วประเทศสหรัฐ แต่ก็มีขอบเขตอำนาจเฉพาะกฎหมายของรัฐบาลกลางเท่านั้น อีกทั้งถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินการกับคดีอาญาทั่วไปที่เกิดขึ้นหลายท้องที่¹⁶⁷

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการนำเทคนิคการสืบสวนสอบสวนในรูปแบบการดักฟังมาใช้แต่วิธีการต่าง ๆ นั้นกำหนดอยู่ในกฎหมายหลายฉบับขึ้นอยู่กับว่าเป็นกฎหมายของหน่วยงานไหน ดังนั้น วิธีการปฏิบัติจึงขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยว่าจะดำเนินการอย่างไร ซึ่งยังไม่มีกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานกลางที่ทุกหน่วยงานจะต้องยึดถือปฏิบัติร่วมกันซึ่งหากเป็นเช่นนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่ขาดมาตรฐานเดียวกันและเกิดการใช้อำนาจในทางที่ผิดได้และทำให้ขาดความน่าเชื่อถือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้พยานหลักฐานที่ได้มาไม่สามารถใช้อ้างอิงเพื่อยืนยันการกระทำผิดได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตรวจสอบการใช้อำนาจในการดักฟังจากองค์กรที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 17 พบว่า การร้องขอให้มีการดักฟังเป็นการร้องขอจากพนักงานสอบสวนซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดนั้น โดยต้องรวบรวมพยานหลักฐาน พฤติการณ์แห่งคดี ประวัติบุคคล ความสัมพันธ์ของกลุ่มข่ายงานหรือองค์กรและต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ กำหนดระยะเวลา ต่ออัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เพื่อยื่นคำร้องให้มีการดักฟัง โดยอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี จะกลั่นกรองข้อมูลเอกสารที่มีการร้องขอก่อนที่จะอนุมัติ

¹⁶⁷ การสอบสวนคดีพิเศษ : กลไกที่ทำให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ (น. 67). เล่มเดิม.

จากขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการอนุมัติควรกำหนดให้อัยการสูงสุดเท่านั้น ที่มีอำนาจดังกล่าวเนื่องจากองค์กรอัยการเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ¹⁶⁸ มีความเป็นอิสระฝ่ายบริหารไม่สามารถแทรกแซงการทำงานขององค์กรอัยการได้ ซึ่งต่างจากองค์กรตำรวจอันเนื่องมาจากระบบการบริหารงานบุคคลของตำรวจค่อนข้างอิงกับการเมือง ขาดความเป็นอิสระ กล่าวคือ มีการกำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรีซึ่งเท่ากับฝ่ายการเมืองเป็นผู้บังคับบัญชา ดังนั้น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผบ.ตร.) ยังคงเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้โดยง่าย ทำให้องค์กรตำรวจขาดความเป็นอิสระและเป็นกลางในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ซึ่งอาจถูกนำไปใช้ในการกลั่นแกล้งหรือแสวงหาอำนาจทางการเมืองได้

เมื่อได้รับการอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี พนักงานสอบสวนที่ร้องขอก็จะต้องไปดำเนินการร้องขอต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา เพื่ออนุญาตให้มีการดักฟังซึ่งการอนุญาตก็คงพิจารณาจากความเห็นในการอนุมัติของอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้ดักฟังเป็นระยะเวลาเท่าไร เป็นดุลพินิจของอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาในการสั่งซึ่งอาจสั่งให้ตามคำร้องขอและตามระยะเวลาที่กฎหมายให้สูงสุดไม่เกิน 90 วัน และเมื่อครบกำหนดระยะเวลาแล้ว หากการสืบสวนยังไม่ประสบผลสำเร็จ เจ้าหน้าที่ผู้ร้องขอก็ร้องขอต่ออธิบดี

¹⁶⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2550 มาตรา 255 บัญญัติว่า

พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้และตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการและกฎหมายอื่น

พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม การแต่งตั้งและการให้อัยการสูงสุดพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามมติของ คณะกรรมการอัยการ และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา

ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งอัยการสูงสุด

องค์กรอัยการมีหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีอัยการสูงสุดเป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

พนักงานอัยการต้องไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจหรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกันเว้นแต่จะได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการอัยการ ทั้งต้องไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือ กระทำกิจการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่ง ตำแหน่งหน้าที่ราชการ และต้องไม่เป็นการกรรมการ ผู้จัดการ หรือที่ปรึกษากฎหมาย หรือดำรงตำแหน่ง อื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนบริษัท

ผู้พิพากษาศาลอาญาอนุญาตอีกเป็นคราว ๆ ไป แต่ไม่เกินคราวละ 90 วัน โดยอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจอนุญาตให้น้อยกว่าที่ร้องขอมาได้

ข้อมูลที่ได้จากการเข้าถึงข้อมูลจะมีการเก็บรักษาและใช้ประโยชน์ในการสืบสวนในทางคดีและเป็นพยานหลักฐานในศาล โดยอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เป็นหน่วยงานกลางในการเก็บรักษาข้อมูลเพื่อประโยชน์แห่งกฎหมายฉบับนี้ นอกจากนั้นในกฎหมายได้บัญญัติให้มีข้อบังคับในการดำเนินการตามมาตรานี้ไว้ โดยได้กำหนดข้อบังคับของอัยการสูงสุดว่าด้วยการเก็บรักษา การใช้ประโยชน์และการทำลายข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 17¹⁶⁹

ในประเทศสหรัฐอเมริกาอำนาจในการออกหมายนั้น ไม่ใช่ผู้พิพากษาทุกคนที่มีอำนาจในการออกหมายดังกล่าว การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ผู้พิพากษาที่มีอำนาจในการออกหมายในเรื่องดังกล่าวจะต้องได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้อำนาจในการดักฟังการกระทำความผิดทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของเจ้าหน้าที่ที่มาเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจในการดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อความชัดเจนผู้เขียนขอยกตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติงานของ Federal Bureau of Investigation หรือ FBI ในการขออนุญาตใช้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติ Omnibus Crime Control and Safe Streets Act 1968, Title III กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ FBI ที่ประจำท้องที่ที่เกิดเหตุจะต้องทำสำนวนการสอบสวนและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับพยานหลักฐานยื่นปรึกษากับพนักงานอัยการประจำเขต เพื่อให้พนักงานอัยการได้ตรวจสอบและให้ความเห็นในเบื้องต้น หลังจากนั้นจึงยื่นเรื่องให้

- 1) Department of Justice's Office of Enforcement Operation (OEO) ในส่วนงานกฎหมายอาญา และ
- 2) FBI Headquarter (FBI HQ) ในส่วนงานของ Legal Counsel Division (LCD) และ
- 3) Criminal Investigative Division (LID)

¹⁶⁹ ดู ข้อบังคับของอัยการสูงสุดว่าด้วยการเก็บรักษา การใช้ประโยชน์และการทำลายข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 17

ต่อมา Criminal Investigative Division หรือ LID จะส่งเรื่องให้ Program Manager of the Criminal Program พิจารณาว่าเหมาะสมที่จะใช้การดักฟังข้อมูลทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์กับคดีตามสำนวนนี้หรือไม่ และเจ้าหน้าที่ฝ่าย LCD และ OEO จะทำการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง เมื่อสำนวนการสอบสวนผ่านขั้นตอนการตรวจสอบของ FBI Headquarter แล้ว ต้องส่งไปให้ผู้ช่วยอัยการสูงสุดสหรัฐที่ได้รับมอบหมายทำการตรวจสอบและลงนาม จากนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดสหรัฐ (US Attorney Office) จะจัดทำเอกสารคำร้องขอต่อศาลพร้อมหมายไปยังศาล เพื่อให้ผู้พิพากษาศาลสหรัฐได้ลงนาม

สรุปข้อแตกต่างในการขออนุญาตดักฟังระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย
ประเทศสหรัฐอเมริกา

ขั้นตอนแรก เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องการดักฟังต้องเตรียมหลักฐานเท่าที่มีอยู่เพื่อให้ศาลเห็นว่าคดีดังกล่าวมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกระทำความผิดจริง

ขั้นตอนที่สอง พนักงานอัยการจะต้องทำการเตรียมสำนวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อยื่นต่อศาลขอใช้อำนาจการดักฟัง กรณีความผิดระดับสหรัฐ สำนวนที่ยื่นต่อศาลจะต้องได้รับการตรวจสอบจากอัยการสูงสุดของสหรัฐ รองอัยการสูงสุด ผู้ช่วยอัยการสูงสุดแผนกคดีอาญาหรือผู้ช่วยอัยการสูงสุดมอบหมาย ถ้าเป็นความผิดระดับมลรัฐก็ให้อัยการประจำมลรัฐหรืออัยการประจำเขตตรวจสอบ และ

ขั้นตอนที่สาม พนักงานอัยการก็จะยื่นสำนวนไปให้ศาลสหรัฐหรือศาลมลรัฐพิจารณาอนุญาต ซึ่งจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีอำนาจในการยื่นเพื่อขอหมายศาลโดยตรง และศาลจะอนุญาตได้แต่ละครั้งไม่เกิน 30 วัน เท่านั้น

ประเทศไทย

ผู้ขออนุญาตดักฟัง คือ พนักงานสอบสวน โดยต้องแสดงหลักฐานให้อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี เชื่อว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่ามีกระทำความผิดจริง เพื่อให้ได้รับอนุมัติ

ผู้อนุมัติให้ดักฟัง คือ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี และเมื่ออนุมัติแล้วจึงจะมีการยื่นคำขอฝ่ายขออนุญาตต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาต่อไป

ผู้อนุญาตให้มีการดักฟัง คือ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา ซึ่งศาลจะอนุญาตได้แต่ละครั้งไม่เกิน 90 วัน

ในประเทศเยอรมนีการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์โดยฝ่ายบริหารเพื่อความมั่นคงของประเทศ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐ มาตรา 10 จะกำหนดให้คณะกรรมการ (Kommission) ซึ่งประกอบด้วย ประธานหนึ่งคน ซึ่งมีคุณสมบัติสำเร็จการศึกษาเป็นนักกฎหมาย วิชาชีพ กล่าวคือ มีคุณสมบัติเป็นผู้พิพากษา พนักงานอัยการ หรือทนายความก็ได้ และกรรมการอีกสองคนร่วมเป็นคณะกรรมการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ (Gremiums) โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีแห่งสหพันธ์รัฐและอยู่ในวาระตามระยะเวลาของวาระการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีหลักเกณฑ์ว่า การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการชุดนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ แต่ต้องไม่นานเกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันสิ้นสุดวาระของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการจะเป็นองค์กรกลางในการตรวจสอบการใช้อำนาจตามมาตรการดังกล่าว โดยเจ้าหน้าที่มตรัฐในระดับสูงสุดหรือรัฐมนตรีสหพันธ์รัฐจะต้องแจ้งการอนุมัติการดักฟังทางโทรศัพท์ให้คณะกรรมการ (Gremiums)¹⁷⁰ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งสภาแห่งสหพันธ์รัฐแต่งตั้ง จำนวน 5 คน

คณะกรรมการ (Kommission) เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการวินิจฉัยด้วยตนเองหรือเมื่อมีคำร้องเกี่ยวกับความจำเป็น มูลเหตุ และการกำหนดคกฏเกณฑ์ต่าง ๆ ของการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์ หากคณะกรรมการวินิจฉัยว่า ไม่มีมูลหรือไม่มีความจำเป็นในการใช้มาตรการดังกล่าว รัฐมนตรีสหพันธ์รัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว ต้องยกเลิกการใช้มาตรการดังกล่าวโดยไม่ชักช้า คณะกรรมการชุดนี้มีความเป็นอิสระในการทำงานไม่อยู่ภายใต้การสั่งการใด ๆ และมีอำนาจในการออกระเบียบการทำงานของตนเอง

กระบวนการในการอนุญาตให้ดักฟังทางโทรศัพท์กรณีฉุกเฉิน

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติขั้นตอนวิธีการดักฟังทางโทรศัพท์กรณีฉุกเฉินหรือเร่งด่วนไว้ใน Omnibus Crime Control and Safe Streets Act 1968 หากเจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการดังกล่าว กรณีที่จะเกิดการกระทำความผิดทางอาญาต่อชีวิตหรือร่างกาย หรือการสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศหรือองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวจะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์ไปก่อนล่วงหน้าได้ แต่เจ้าหน้าที่จะต้องทำเรื่องขอยกขออนุญาตจากศาลตามระเบียบภายใน 48 ชั่วโมงนับจากเวลาที่ใช้มาตรการดักฟังดังกล่าว หากไม่ขอให้ศาลออกหมายภายในเวลาที่กำหนด การดักฟังทางโทรศัพท์ที่ได้กระทำไปแล้ว ให้ถือว่าเป็นการฝ่าฝืน Omnibus Crime Control and Safe Streets Act

¹⁷⁰ แนวทางในการร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดักฟังทางโทรศัพท์และการปรับปรุงกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (รายงานผลการศึกษาวิจัย) (น.1). เล่มเดิม.

1968 แต่มีรัฐต่าง ๆ สามารถบัญญัติกฎหมายของรัฐของตนให้มีมาตรฐานในการคุ้มครองสิทธิ ส่วนตัวของประชาชนสูงกว่านี้ได้ ตัวอย่างเช่น ศาลมลรัฐนิวยอร์กมีวิธีแก้ไขปัญหาการขออนุญาต ใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์กรณีฉุกเฉิน โดยทางศาลจะมีคำสั่งให้ใช้มาตรการดักฟังไปก่อน และพิจารณาจากการให้การของพนักงานอัยการเกี่ยวกับสำนวน โดยวาจา แต่พนักงานอัยการจะต้อง ทำสำนวนและคำร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรไปให้ศาลภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ศาลออก คำสั่ง ด้วยเหตุนี้ หมายชั่วคราวในการดักฟังทางโทรศัพท์ของศาลมลรัฐนิวยอร์กแต่ละครั้งจะมีอายุ เพียง 24 ชั่วโมง

ประเทศเยอรมนีมีการบัญญัติการใช้มาตรการดักฟังทางโทรศัพท์ในกรณีฉุกเฉินซึ่งมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญในคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการกำหนดให้มีการดักฟังและบันทึกเสียง แต่มีผลเพียง 3 วัน เมื่อไม่ได้รับความเห็นชอบจากศาล แต่หากศาลอนุญาตจะให้ได้ไม่เกิน 3 เดือน ต่อมา หากมาตรการดังกล่าวไม่มีอยู่แล้วคำสั่งศาลก็จะตกไป ส่วนเอกสารที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์แล้วนั้นต้องทำลายภายใต้การดูแลของพนักงานอัยการ ทั้งนี้ ประเทศเยอรมนียังได้มีการบัญญัติมาตรการดังกล่าวเพื่อรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของสหพันธรัฐไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ มาตรา 10 ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีแห่งสหพันธรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการ กำหนดให้ใช้มาตรการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการสื่อสารได้ก่อนจะแจ้งเรื่องต่อคณะกรรมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวบรวมข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอันตรายต่าง ๆ ที่มีการติดต่อ อารุขในการโจมตีประเทศเยอรมนี

ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อการป้องกันปราบปรามและควบคุมอาชญากรรมที่มีลักษณะ เป็นองค์กรตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรบัญญัติกฎหมายให้มีอำนาจในการดักฟังในกรณี ฉุกเฉินจำเป็นเร่งด่วนเพิ่มเติมไปด้วย

4.1.2.2 มาตรการควบคุมการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

1) การควบคุมก่อนการนำเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษไปใช้

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 17 กำหนดให้พนักงานสอบสวนจะต้องได้รับอนุมัติ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณีก่อน จากนั้นจึงมายื่นคำขอต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาพิจารณาอนุญาตและการจะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่ นั้น อธิบดีผู้พิพากษา

ศาลอาญาจะใช้ดุลพินิจพิจารณาจากพยานหลักฐาน เหตุผลและความจำเป็น ถือว่าเป็นการตรวจสอบโดยอำนาจศาล

ต้องทำความเข้าใจก่อนว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาในขั้นตอนการสอบสวนฟ้องร้องเป็นขั้นตอนที่รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับคดีก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาล โดยการสอบสวนและการฟ้องร้องเป็นขั้นตอนที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันจนแยกจากกันไม่ได้ โดยเด็ดขาดและปัญหาเรื่องอำนาจสอบสวนเป็นปัญหาที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ตลอดมาในสังคมไทย ประเด็นที่ไม่สามารถหาข้อยุติได้ คือ ใครควรเป็นผู้มีอำนาจสอบสวน ควรจะเป็นของตำรวจอย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบันหรือควรเป็นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือควรเป็นของพนักงานอัยการ การแก้ไขปัญหาระบบการสอบสวนนั้นต้องทำความเข้าใจในเบื้องต้นว่า อำนาจสอบสวนนั้นเป็นอำนาจที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง การสอบสวนจะเป็นกุญแจดอกแรกที่ทำให้กลไกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐเริ่มทำงานและกลไกนี้สามารถให้ผลร้ายแรงใหญ่หลวงแก่ประชาชนซึ่งอาจถูกกลโถมในทางอาญาถึงขั้นประหารชีวิตหรือถูกจำคุก ด้วยความสำคัญอย่างยิ่งของอำนาจสอบสวนนี้เองในต่างประเทศทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์หรือคอมมอนลอว์การสอบสวนความผิดอาญาส่วนใหญ่ดำเนินการโดยตำรวจภายใต้การกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดของอัยการไม่ว่าจะเป็นประเทศซีวิลลอว์ในภาคพื้นยุโรปหรือประเทศที่ได้รับอิทธิพลจากซีวิลลอว์ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน ออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลี หรือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ โดยในทางปฏิบัติอัยการมักจะไม่ได้เข้าไปสอบสวนในคดีทั่ว ๆ ไป แต่จะคอยให้คำปรึกษาถึงรูปคดีและแนวทางในการรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มแรก อย่างไรก็ตาม ในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนหรือคดีที่มีผู้กล่าวอ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม อัยการอาจเข้าควบคุมการสอบสวนหรือทำการสอบสวนเสียเอง

ในชั้นสอบสวนฟ้องร้องตามระบบอัยการที่สมบูรณ์จะกำหนดให้อัยการเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดีในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง และให้ศาลเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดีในชั้นพิจารณาพิพากษา จึงถือว่าการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกได้และต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของอัยการเท่านั้น ทั้งอัยการยังมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาได้อย่างกว้างขวางนอกจากการฟ้องร้องคดีอาญา โดยอัยการสามารถรับคำร้องทุกข์จากกล่าวโทษได้เองแล้วดำเนินการสอบสวนหรือเข้าควบคุมการสอบสวนของตำรวจหรือสั่งการแก่ตำรวจตามที่เห็นสมควรได้ ผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาในชั้นเจ้าพนักงานจึงเป็นอัยการ อัยการ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาจึงเป็นเพียงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการเท่านั้น

มิใช่เจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญา สำหรับประเทศไทยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องร้องออกจากกันเด็ดขาด โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง¹⁷¹ และห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน¹⁷² และแม้กฎหมายจะเปิดช่องให้พนักงานอัยการสามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมก็ตาม แต่การสอบสวนเพิ่มเติมกระทำโดยตำรวจ

การป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าใดนัก ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ กล่าวคือ¹⁷³

1. การกำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวนให้เป็นผู้จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจและผู้มีวุฒิการศึกษาสาขาหรือรัฐศาสตร์ ทำให้ขาดผู้มีความรู้ความสามารถ ทักษะความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร การบัญชี คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ขาดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญในการสอบสวนอย่างแท้จริง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ด้านสอบสวน ได้แก่ พนักงานสอบสวน (สบ.1) และพนักงานสอบสวน (สบ. 2) ซึ่งมีระยะห่างระหว่างร้อยตำรวจตรีถึงพันตำรวจโทเท่านั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเหล่านี้ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นเป็นระดับรองผู้กำกับการขึ้นไปแล้ว ก็จะต้องทำหน้าที่ด้านการบริหาร มิได้มีหน้าที่ด้านการสอบสวนแต่อย่างใด การที่พนักงานสอบสวนสามารถโยกย้ายสลับไปมาระหว่างหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการทำงานด้านการสอบสวนคดีเศรษฐกิจและขาดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญและทักษะเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

3. การกีดกันในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นภารกิจที่กว้างขวางและหลากหลายลำพังเพียงการควบคุมปัญหาอาชญากรรมพื้นฐาน ซึ่งได้แก่อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์ ชีวิต ร่างกาย และคดีเล็กน้อยอื่น ๆ ก็มีอาจปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควรทำให้ต้องทุ่มเททรัพยากรไปกับการดำเนินการดังกล่าวส่วนการดำเนินการกับอาชญากรรมพิเศษมีอาจกระทำได้ดีเต็มที่

¹⁷¹ ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121

¹⁷² ดูประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120

¹⁷³ การสอบสวนคดีพิเศษ : กลไกที่ทำให้การสอบสวนมีประสิทธิภาพ (น.24 – 25). เล่มเดิม.

4. การที่อาชญากรรมพิเศษเป็นอาชญากรรมที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากมายมหาศาลประกอบกับผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีอิทธิพลสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง จึงทำให้มีการใช้อิทธิพลภายนอกไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลทางการเงินหรืออิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้การอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนถูกบิดเบือนไป

ดังนั้น ในการขออนุญาตให้การดักฟังทางโทรศัพท์และการได้มาซึ่งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขาอาชีพ ได้แก่ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร การบัญชี คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น เข้าไปแสวงหาพยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มต้นคดีโดยไม่ควรให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่ไม่มีหลักประกันความเป็นอิสระ เป็นกลางและมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นตรวจสอบข้อเท็จจริงและประเมินสถานการณ์แต่เพียงผู้เดียวและเสนอสำนวนเพื่อได้รับอนุมัติจากอัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี ในการยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่ออนุญาตในการนำเครื่องมือดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ไปใช้และให้พนักงานอัยการเป็นเพียงที่ปรึกษา เพราะเป็นผู้ที่เสนอพยานหลักฐานและมีประสบการณ์ในการดำเนินคดีในศาล ทำให้พนักงานสอบสวนรู้ว่าพยานแวดล้อมเหล่านั้นเพียงพอให้ศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ จึงมิใช่เป็นอำนาจสอบสวนอิสระในลักษณะเป็นการผูกขาดไว้แก่พนักงานอัยการ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมขาดความเชื่อมโยงและการบูรณาการร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแบ่งแยกอำนาจสอบสวนฟ้องร้องออกจากกันโดยเด็ดขาด ทำให้ขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงในการสังคดีและการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ศาลยกฟ้องนอกจากนั้น อาจเนื่องมาจากพนักงานสอบสวนขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในการดำเนินการเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งอาจวางรูปคดีผิดมาตั้งแต่ต้นหรือพนักงานสอบสวนไม่ทราบว่าการดำเนินคดีในศาลชั้นต้นพยานหลักฐานใดที่จำเป็นหรือพนักงานอัยการขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการทางธุรกิจ การเงิน เทคโนโลยีสมัยใหม่ รูปแบบวิธีการกระทำความผิดดังที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนประกอบกับผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังทำให้มีการใช้อิทธิพลทางการเงิน อิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้วัตถุประสงค์ในการปราบปรามอาชญากรรมเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนด้อยประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วม

ตั้งแต่เริ่มต้นคดี เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งในการกำหนดให้อัยการมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็เพราะพนักงานอัยการมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่มากกว่าพนักงานสอบสวน อันเนื่องมาจากระบบการบริหารงานบุคคลของตำรวจค่อนข้างอิงกับการเมือง จึงอาจตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองได้โดยง่าย แม้พนักงานอัยการจะเป็นข้าราชการอยู่ในระบบการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น ต้องฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา แต่ในทางปฏิบัติหน้าที่ในทางอรรถคดี พนักงานอัยการ ไม่ผูกมัดกับหน่วยงานอื่นและนักเมือง ทั้งนี้ เพื่อกำหนดแนวทางการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนพิเศษ ตรวจสอบข้อเท็จจริงและประเมินสถานการณ์นั้นว่ามีความจำเป็นและมีสัดส่วนเหมาะสมหรือไม่ ในการนำเครื่องมือดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ไปใช้ในการสืบสวนสอบสวน แสวงหา รวบรวมพยานหลักฐานและการวางรูปคดีซึ่งจะทำให้การสอบสวนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2) การควบคุมขณะใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

ในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในการสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐาน จะต้องทำอะไรบ้างนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นขั้นเป็นตอนอย่างแน่นอน เพียงแต่ได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐผู้มีอำนาจสืบสวนข้อเท็จจริงเอาไว้เท่านั้น กรณีดังกล่าวนี้จึงเป็นดุลพินิจในการเริ่มทำการสืบสวนสอบสวนหรือใช้มาตรการต่าง ๆ ของพนักงานสอบสวนในขณะใดก็ย่อมทำได้ตามความประสงค์อย่างเหมาะสมและตามความจำเป็นเนื่องจากการสืบสวนสอบสวนเป็นวิธีการเฉพาะเจ้าพนักงานผู้ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนซึ่งเน้นหนักไปในด้านวิธีปฏิบัติมากกว่ากฎหมาย ในทางปฏิบัติแล้วเป็นเรื่องยากในการควบคุมขณะการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ เพราะเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษเป็นวิธีการสืบสวนสอบสวนทางลับการดำเนินงานจะรู้เพียงไม่กี่คน วิธีการก็เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบได้ง่าย และแม้จะบัญญัติกฎหมายรัดกุมรอบคอบอย่างไร ในการปฏิบัติกรดังกล่าวไว้แล้ว ตอนต้นว่าไม่สามารถกำหนดขอบเขตและวิธีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยกฎหมายได้

ดังนั้น มาตรการควบคุมก่อนการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ

1. เพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ เช่น กรณีการใช้มาตรการดักฟัง ขั้นตอนการทำงานเจ้าหน้าที่จะต้องทำการสืบสวนทางลับ การดำเนินงานจะรู้เพียงไม่กี่คน เจ้าหน้าที่ผู้นั้นอาจเป็นผู้ควบคุมหรือรับรู้การกระทำผิดของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ไม่บอกผู้บังคับบัญชาหรือเพื่อนร่วมงานก็จะได้คำตอบแทนมหาศาล ดังนั้น เงื่อนไขและโอกาสดังกล่าวหากปราศจากการควบคุมที่เข้มงวดแล้วก็จะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่แสวงหาประโยชน์ใน

รูปแบบต่าง ๆ ใฝ่ง่าย เช่น รับประโยชน์จากฝ่ายตรงข้ามเสียเอง ทำลายข้อมูล แจ่งผลการปฏิบัติการ อันเป็นเท็จว่าข้อมูลที่ไ้มาล้มเหลวซึ่งกรณีดังกล่าวสามารถทำได้ตลอดเวลา

2. เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากวิธีการของเทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษนั้นถือว่าการละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลอยู่แล้ว การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่จึงต้องมีมาตรการการตรวจสอบและกลั่นกรองการดำเนินการอย่างเคร่งครัด

3) การควบคุมภายหลังการใช้เทคนิคการสืบสวนสอบสวนพิเศษ

เมื่อนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้วจะต้องรายงานให้อธิบดี ผู้พิพากษาศาลอาญาทราบถึงผลการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งหากภายหลังที่มีคำสั่งอนุญาตแล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตหรือขยายระยะเวลาอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

บรรดาข้อมูลที่ได้มาซึ่งเอกสารหรือข้อมูลข่าวสาร ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้นและให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามข้อบังคับของอัยการสูงสุดว่าด้วยการเก็บรักษา การใช้ประโยชน์และการทำลายข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 17 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าได้มีการกำหนดวิธีปฏิบัติไว้ก่อนข้างรัคกุมแล้ว

4.2 วิเคราะห์ขอบเขตการใช้อำนาจของรัฐในการสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Surveillance)

การสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือการเฝ้าติดตามโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นมาตรการสำคัญในการตรวจสอบพฤติกรรม กิจกรรม ข้อมูล แผนการสมคบในการกระทำความผิดร้ายแรงอื่น ๆ ขององค์กรอาชญากรรมและรวบรวมพยานหลักฐานในความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมหรือความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อนซึ่งอาจมีผลกระทบรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ฯลฯ และเป็นการรุกรานพิเศษที่กระทบความสมดุลระหว่างการสืบสวนกิจกรรมของอาชญากรและสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นอาวุธในการป้องกันและต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรม

ลักษณะการทำงานของเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สามารถแยกพิจารณาได้¹⁷⁴ ดังนี้

1. การเฝ้าระวังติดตามด้วยเสียง (Audio Surveillance) ได้แก่

- 1) การดักฟังโทรศัพท์ (Phone-Tapping/ Wiretapping) ซึ่งได้อธิบายแล้ว
- 2) การสื่อสารผ่านระบบ Internet (Voice Over Internet Protocol (VOIP) หรือ

VoIP-Voice Over IP¹⁷⁵ หมายถึง การส่งเสียงบนเครือข่ายไอพี หรือที่เรียกกันว่า “VoIP Gateway” เป็นระบบที่แปลงสัญญาณเสียงในรูปของสัญญาณไฟฟ้ามาเปลี่ยนเป็นสัญญาณ นอกจากนี้ VoIP ยังเป็นการส่งข้อมูลเสียงแบบ 2 ทางบนระบบเครือข่าย แบบ Packet-Switched IP Network ซึ่งข้อมูลนี้ จะถูกส่งผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสาธารณะเพื่อสื่อสารระหว่าง VoIP ด้วยกัน โดยที่ยังคงความเป็น ส่วนตัวไว้ได้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

1. คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลไปยังคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC to PC)
2. คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลไปยังโทรศัพท์พื้นฐาน (PC to Phone)
3. โทรศัพท์กับโทรศัพท์ (Telephony)

3.1 คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลไปยังคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC to PC) คือ PC มีการ ติดตั้ง Sound Card และไมโครโฟน ที่เชื่อมต่ออยู่กับเครือข่าย IP การประยุกต์ใช้ PC และ IP-Enabled Telephones สามารถสื่อสารกันได้แบบจุดต่อจุด หรือแบบจุดต่อหลายจุดโดยอาศัย Software ทางด้าน IP Telephony

3.2 คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลไปยังโทรศัพท์พื้นฐาน (PC to Phone) คือการเชื่อม เครือข่ายโทรศัพท์เข้ากับเครือข่าย IP ทำได้โดยอาศัย Voice Trunks ที่สนับสนุน Voice Packet ทำให้สามารถใช้ PC ติดต่อกับโทรศัพท์ระบบปรกติได้

3.3 โทรศัพท์กับโทรศัพท์ (Telephony) เป็นการใช้โทรศัพท์ธรรมดาติดต่อกับ โทรศัพท์ธรรมดาแต่ในกรณีนี้จริงๆแล้วประกอบด้วยขั้นตอนการส่งเสียงบนเครือข่าย แพ็กเก็ต ประเภทต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดติดต่อกันระหว่างชุมสายโทรศัพท์ (PSTN) การติดต่อกับ PSTN หรือการใช้โทรศัพท์ร่วมกับเครือข่ายข้อมูลจำเป็นต้องใช้ Gateway

¹⁷⁴ From *Current practices in electronic surveillance in the investigation of serious and organized crime* (p.2), by UN Office on Drugs and Crime, 2009, United Nations New York.

¹⁷⁵ ปริญญาพร มะยิ. (2556). *การสื่อสารด้วยระบบ Voice Over IP*. สืบค้น 7 ตุลาคม 2558, จาก www.et.prm.chula.ac.th

3) อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการดักฟังการสนทนา (Listening Devices)¹⁷⁶

ได้แก่

(ก) เครื่องดักฟังขนาดจิ๋วไร้สาย ระบบ FM และ UMF ซึ่งสามารถส่งสัญญาณได้ไกลถึง 300 เมตร โดยนำไปวางที่ใดก็ได้ เครื่องจะส่งสัญญาณไปยังเครื่องรับ

(ข) เครื่องบันทึกโทรศัพท์อัตโนมัติ สามารถบันทึกการสนทนาทางโทรศัพท์ที่ได้นานถึง 12 ชั่วโมง ต่อเทปธรรมดาหนึ่งม้วน เครื่องจะทำงานอัตโนมัติ เมื่อมีสัญญาณโทรเข้าหรือโทรออกและหยุดทำงานเมื่อวางสาย สามารถติดตั้งและเดินสายนำไปซ่อนในที่ลับตาคน

(ค) เครื่องดักฟังข้ามประเทศ สามารถโทรเข้าไปฟังเสียงภายในบ้านได้ แม้กระทั่งขณะที่อยู่ต่างประเทศ โดยเสียบเครื่องเครื่องเข้ากับปลั๊กโทรศัพท์ แล้วโทรเข้าบ้านครั้งแรกแล้ววางหู เมื่อได้ยินสัญญาณครั้งแรกต่อไปในช่วง 12-120 วินาทีจากการโทรครั้ง โทรครั้งที่สองรอสัญญาณ BEEP แล้วกดเลข 5 เครื่องจะทำงาน โดยสามารถฟังได้ 5 นาที

(ง) เครื่องบันทึกเทป Visual Analogue Scale (VAS) เครื่องจะบันทึกเวลาที่มีเสียง และหยุดบันทึกอัตโนมัติในเวลาไม่มีเสียงพูด เป็นการประหยัดเนื้อที่ของม้วนเทป เหมาะสำหรับงานสืบสวนต่าง ๆ

(จ) เครื่องเปลี่ยนเสียงโทรศัพท์ สามารถเปลี่ยนเสียงผู้ชายให้เป็นเสียงผู้หญิง และสามารถเปลี่ยนเสียงผู้หญิงให้เป็นเสียงผู้ชายได้ สามารถเปลี่ยนเสียงได้ถึง 16 รูปแบบ

(ฉ) เครื่องดักฟังโทรศัพท์ เป็นปลั๊กเสียบเข้ากับปลั๊กโทรศัพท์ทั่วไป เพียงแค่นำสายโทรศัพท์มาเสียบก็สามารถฟังคู่สนทนาได้ทั้งสองทาง สามารถฟังได้ทางวิทยุ FM

(ช) เครื่องดักฟังข้ามกำแพง โดยนำไมโครโฟนไปแนบกำแพงห้องที่ต้องการดักฟัง ซึ่งความหนาของกำแพงต้องหนาไม่เกิน 6 นิ้ว เพื่อฟังการสนทนาของอีกห้องหนึ่งได้

(ซ) เครื่องดักฟังเครื่องคิดเลข เครื่องดักฟังประเภทนี้สามารถส่งสัญญาณได้ไกลมากถึง 300 เมตร

(ฌ) เครื่องดักฟังโทรศัพท์มือถือ ระบบ 800 MHz และ 900MHz สามารถดักฟังโทรศัพท์มือถือได้ สำหรับเครื่องที่อยู่ห่างถึง 10 กิโลเมตร

(ญ) การใช้เครื่องดักรับสัญญาณเสียงโดยการติดตั้งกับเจ้าหน้าที่อำพรางหรือสายลับ ในกรณีที่มีการล่อซื้อ เพื่อทราบข้อความที่มีการติดต่อซื้อขายและสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น เป็นการควบคุมสถานการณ์ให้อยู่ในความปลอดภัยมากที่สุด

¹⁷⁶ การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจากการดักฟังทางโทรศัพท์ (น. 23-27). เล่มเดิม.

(ฎ) การใช้เครื่องดักจับสัญญาณเสียงโดยการติดตั้งในบ้าน รถยนต์ของผู้ต้องสงสัยเพื่อดักจับข้อความที่มีการพูดคุย ซึ่งวิธีนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขออนุญาตดักฟัง

(ง) การใช้เครื่องดักจับสัญญาณเสียงระยะไกล (เครื่องดักเสียง) จะมีลักษณะคล้ายกับงานรับสัญญาณดาวเทียมแต่มีขนาดเล็กกว่าประมาณ 1 ฟุต เครื่องมือนี้สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกับผู้ต้องสงสัย แต่ระยะทางจะไม่ไกลมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมของการดักจับสัญญาณอาจมีคลื่นเสียงประเภทอื่นแทรกทำให้ไม่อาจรับข้อความได้ชัดเจนเพียงพอ

(จ) เครื่องรับสัญญาณเสียงประเภทที่ผ่านตัวกลาง (กำแพง ฝ้าพ่นห้อง) เป็นอุปกรณ์อีกชนิดหนึ่ง หากผู้ต้องสงสัยเข้าไปพักอาศัยในโรงแรม เจ้าหน้าที่ก็เปิดห้องพักที่ติดกันโดยการใช้เครื่องมือนี้แนบกับผนังห้อง ซึ่งเครื่องมือนี้จะดักเสียงในการพูดคุยกันในห้องพักได้อย่างชัดเจน

2. การเฝ้าระวังติดตามด้วยภาพ (Visual Surveillance) ได้แก่

1) อุปกรณ์การเฝ้าติดตามด้วยวิดีโอที่สามารถซ่อนได้ (Hidden Video Surveillance Devices) คือ กล้องวงจรปิดซ่อนในฐาน โคมไฟ มีเครื่องส่งภาพ เป็นวิดีโอไร้สายในตัว สามารถเห็นภาพในจอมอนิเตอร์ด้วยระบบ Infrarad และเห็นภาพในที่มืดได้

2) ระบบวิดีโอในรถยนต์ (In-Car Video Systems) คือ การใช้วิดีโอในการสะกดรอยติดตาม โดยบันทึกภาพเหตุการณ์ในการติดต่อกับกลุ่มบุคคลที่มีการสะกดรอยแล้วมีการไปติดต่อกับบุคคลอื่น ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลได้

3) กล้องแบบพกพาที่เรียกว่า (Body-Worn Video - BWV) ระบบจะบันทึกเหตุการณ์ หลักฐาน ที่เกิดเหตุอาชญากรรมด้วยกล้องวิดีโอซึ่งมักจะติดบริเวณด้านหน้าของเสื้อ

4) การถ่ายภาพความร้อน / อินฟราเรดมองไปข้างหน้า (Thermal Imaging/Forward Looking Infrared) เช่น กล้องส่องในที่มืดระบบอินฟราเรด สามารถเห็นภาพในเวลากลางคืนได้สว่างเหมือนตอนกลางวัน โดยกล้องจะส่งแสงอินฟราเรดที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่าออกไปสะท้อนกับวัตถุซึ่งอยู่ในที่มืด แสงนั้นจะสะท้อนกลับมายังเครื่องจับแสงอินฟราเรด ซึ่งจะทำให้มองเห็นภาพ

5) กล้องวงจรปิดหรือ CCTV ย่อมาจาก Closed-Circuit Television ที่แปลว่า โทรทัศน์วงจรปิด คือ มีการใช้กล้องวิดีโอ ส่งสัญญาณไปยังชุดจอภาพ ในสถานที่เฉพาะซึ่งอาจจะมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมอยู่ (Surveillance Camera คือ กล้องเฝ้าระวัง) ซึ่งต่างจากการออกอากาศโทรทัศน์ กล่าวคือ สัญญาณภาพจะถูกส่งไปสถานที่เฉพาะเท่านั้น จะไม่ถูกส่งออกไปสาธารณะ การใช้กล้องถ่ายภาพวิดีโอวงจรปิด ซึ่งมักจะใช้ในสถานที่ซึ่งมีการติดต่อของกลุ่มบุคคลที่มีการติดต่อโดยเจ้าหน้าที่ต้องทราบถึงสถานที่ใดที่มีการติดต่อและสามารถใช้เครื่องมือติดตั้ง เพื่อบันทึก

เหตุการณ์ได้ หรือในบางครั้งก็อาศัยบริษัท ห้างร้าน ต่างๆ ติดตั้งกล้องถ่ายวิดีโอวงจรปิด โดยการประสานก่อนที่จะดำเนินการ เป็นต้น

3. การเฝ้าระวังด้วยการติดตามตำแหน่ง (Tracking Surveillance) ได้แก่

1) ระบบกำหนดตำแหน่งโลก (Global Positioning Systems - GPS)/ดาวเทียม (Transponders) เป็นอุปกรณ์ติดตามรถหรือบุคคลที่กำลังเคลื่อนที่ด้วยระบบ GPS เพื่อตรวจสอบและติดตามตำแหน่งของบุคคล สถานที่ข้อมูลจะบันทึกไว้ในหน่วยติดตามหรืออาจถูกส่งไปยังฐานข้อมูลโดยใช้โทรศัพท์มือถือ (General Packet Radio Service - GPRS) หรือ (Short Message Service - SMS) วิทยุหรือโมเด็มดาวเทียมซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงสถานที่ เช่น

(ก) เครื่องติดตามการเคลื่อนที่ของสิ่งของหรือยานพาหนะ ซึ่งต้องมีการใช้รถยนต์ หรือศูนย์รับสัญญาณ โดยมีผู้ควบคุมการปฏิบัติการถ่ายทอดคำสั่งให้ผู้ปฏิบัติการสืบสวนสะกดรอยติดตามได้โดยไม่ต้องสงสัย

(ข) การใช้เครื่องถ่ายภาพจากดาวเทียม เช่น การถ่ายภาพจากดาวเทียมเพื่อตรวจจับพื้นที่โดยอาศัยเทคโนโลยีในการวิเคราะห์ภาพถ่ายที่เกิดขึ้นแล้วมาคำนวณหาเส้นรุ้ง เส้นแวง เพื่อกำหนดจุดเป้าหมาย

2) การติดตามสัญญาณโทรศัพท์มือถือ (Cellphone Surveillance) โดยอุปกรณ์การปลอมเป็นเสาสัญญาณหรือเรียกว่า IMSI-catcher (International Mobile Subscriber Identity)¹⁷⁷ รัฐสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลพิกัดตำแหน่งได้โดยตรง อย่างเช่น ใช้อุปกรณ์เสาสัญญาณแบบพกพาที่ปลอมตัวเป็นเสาสัญญาณจริง เพื่อ "หลอกดักจับ" ให้โทรศัพท์มือถือของผู้ใช้เข้ามาเชื่อมต่อ แล้วตรวจหาการอยู่ในสถานที่หนึ่งของผู้ใช้เหล่านี้ และ/หรือสืบความลับจากการติดต่อสื่อสารของผู้ใช้ดังกล่าว การใช้งานต้องนำอุปกรณ์ IMSI-catcher ไปยังตำแหน่งที่กำหนด เพื่อที่จะค้นหาหรือตรวจสอบอุปกรณ์ในตำแหน่งที่ตั้งนั้น

3) เทคโนโลยีอาร์เอฟไอดี (RFID - Radio Frequency Identification Devices)¹⁷⁸ เป็นระบบที่นำคลื่นวิทยุมาเป็นคลื่นพาห้ในการสื่อสารสัญญาณข้อมูลแบบไร้สาย (Wireless) ระหว่าง

¹⁷⁷ โครงการของมูลนิธิฟรีดริชแวนเอเล็กทรอนิกส์. เรื่อง "Surveillance Self-Defense (การป้องกันตัวเองจากการถูกสอดส่อง)," สืบค้น 7 ตุลาคม 2558, จาก <https://ssd.eff.org/th/module/ปัญหาเกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือ>

¹⁷⁸ จาก แนวทางการพัฒนา RF-ID สำหรับภาคอุตสาหกรรมและบริการ (รายงานผลการศึกษา), โดย ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2549, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโทรคมนาคมแห่งชาติ.

อุปกรณ์สองชนิด คือ ป้ายอิเล็กทรอนิกส์หรือป้ายระบุอิเล็กทรอนิกส์ (Tags) และเครื่องอ่านข้อมูล (Interrogator) โดยการนำข้อมูลที่ต้องการส่งมาทำการผสมสัญญาณ (Modulation) กับคลื่นวิทยุแล้วส่งออกผ่านทางสายอากาศของเครื่องอ่านสัญญาณ การติดแท็ก RFID ดังกล่าวจะสามารถตรวจพบได้ด้วยอุปกรณ์ตรวจหาแท็กของเจ้าหน้าที่รัฐและอาจมีการใช้สัญญาณจากดาวเทียมเข้ามาร่วมใช้งานเพื่อการระบุตำแหน่งรถยนต์ในการติดตามเส้นทางการวิ่งของรถยนต์ซึ่งอาจถูกนำไปใช้ในการกระทำผิดกฎหมายหรือติดตามตัวบุคคล (Individual Tracking and Profiling) เพื่อนำตัวมาดำเนินคดี

4) เทคโนโลยีสารสนเทศไบโอเมตริกซ์¹⁷⁹ (Biometric Information Technology) เป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีทางด้านชีวภาพและทางการแพทย์กับเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์เข้าด้วยกัน โดยการตรวจวัดคุณลักษณะทางกายภาพ (Physical Characteristics) และลักษณะทางพฤติกรรม (Behaviors) ที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละคนมาใช้ระบุตัวบุคคลนั้น ๆ แล้วนำสิ่งเหล่านั้นมาเปรียบเทียบกับคุณลักษณะที่ได้มีการบันทึกไว้ในฐานข้อมูลเพื่อใช้แยกแยะบุคคลนั้นจากบุคคลอื่น หรือที่เรียกว่าข้อมูลทางไบโอเมตริกซ์ เช่น จากลายนิ้วมือ (Fingerprint) ลักษณะใบหน้า (Facial Recognition) จอตา (Iris) ม่านตา (Retina) ลักษณะใบหู (Ear Shape) รูปทรงของฝ่ามือ (Hand Geometry) เสียงพูด (Voice Recognition) ลายมือ (Signature) เป็นต้น เพื่อระบุตัวอาชญากรและเป็นแหล่งข้อมูลประวัติการทำคามผิด

4. การเฝ้าระวังติดตามข้อมูล (Data Surveillance) ได้แก่

1) การเฝ้าระวังคอมพิวเตอร์ / อินเทอร์เน็ต (Computer/Internet) คือ การเฝ้าระวังติดตามกิจกรรมของคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ ข้อมูลที่เก็บไว้ในฮาร์ดดิสหรือข้อมูลที่ถูส่งผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างเช่น อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่เป็นโปรแกรมที่จะจัดเก็บโดยอัตโนมัติและติดตามข้อมูลการใช้งานในชีวิตประจำวัน การเฝ้าระวังดังกล่าวจะช่วยให้รัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ตรวจสอบภัยคุกคามและและกิจกรรมทางอาชญากรรม

2) การเฝ้าระวังโทรศัพท์มือถือ (Mobile Phones) คือ การเฝ้าระวังการสนทนาทางโทรศัพท์, การติดตามสถานที่ตั้งและการตรวจสอบข้อมูลของโทรศัพท์ เดิมก่อนที่จะมีการนำโทรศัพท์มือถือมาใช้มักนิยมการกรีดสายโทรศัพท์ผ่านทางวิธีการที่เรียกว่าดักฟังโทรศัพท์ (Wiretapping) แต่การดักฟังโทรศัพท์ในขณะนี้ได้รับการแทนที่ด้วยซอฟต์แวร์ของผู้ให้บริการที่สามารถตรวจสอบโทรศัพท์มือถือของผู้ใช้บริการเพื่อหาเบาะแสของกิจกรรมที่ผิดกฎหมายมากขึ้น

¹⁷⁹ เทคโนโลยีสารสนเทศไบโอเมตริกซ์. (2552). สืบค้น 7 ตุลาคม 2558 จาก

3) การตรวจสอบการกดแป้นพิมพ์ (Keystroke Monitoring) คือ โปรแกรมที่ใช้ในการตรวจจับการพิมพ์ (Keystroke Spy Software - Keylogger) โดยโปรแกรมนี้จัดอยู่ในหมวดหมู่ของ Hacker Tools/Infiltrate สามารถบันทึกได้ทุก ๆ กิจกรรมที่เรากระทำไม่ว่าจะเป็นข้อมูลใน Clipboard หรือ Password ที่ใช้ในการ Login ต่าง ๆ ในโปรแกรมสนทนา อย่างเช่น MSN, AOL, ICQ, AIM, Gtalk, Skype ฯลฯ รวมไปถึงข้อมูลการเข้าใช้งานเว็บไซต์ผ่านเบราว์เซอร์ทุกตัว ทั้ง IE, Firefox, Chrome, Opera, Maxthon, Safari เป็นต้น หรือ Social อย่าง Facebook, Hi5, Twitter, Google Plus และ ข้อความแชทต่าง ๆ ที่เราพิมพ์ลงไป สามารถบันทึก Keystroke ในทุก ๆ กิจกรรมที่เรากระทำ ทั้งข้อมูลส่วนตัว ชื่อ, รหัสผ่าน, วันที่, เวลา, โปรแกรมที่ใช้ดำเนินการ ฯลฯ โปรแกรมจะทำการโอนถ่ายข้อมูล Log File ไปยังอุปกรณ์แบบอัตโนมัติทันทีและไม่แสดงหน้าต่างแจ้งเตือนใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งสามารถนำไปโจรกรรมข้อมูล กล่าวคือ ใช้ขโมยข้อมูลทางการเงิน, ทรัพย์สินมีค่า, รหัสผ่าน, ทำลายข้อมูลส่วนตัว หรือรุกร้าความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นโดยโปรแกรมจะไม่สร้างความเชื่อมโยงใด ๆ ในระบบไฟล์จึงไม่สามารถจะไปค้นหาหรือลบได้จาก Programs Files/Add Remove Programs หรือ Uninstaller Tools และจะไม่ถูกตรวจสอบจาก Anti-Virus หรือ Firewall เพราะเป็นโปรแกรมออกแบบมาให้ใช้งานอย่างถูกต้อง

การสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสหรัฐอเมริกา จะต้องทำคำร้องขอ (Application) เป็นลายลักษณ์อักษร คำร้องขอนี้ได้กำหนดไว้ใน 18 USC มาตรา 2518 เป็นการร้องขอต่อศาลในการออกคำสั่งอนุญาตให้มีการดักฟังเกี่ยวกับถ้อยคำพูด ทางสายหรือการติดต่อสื่อสารทางโทรคมนาคม โดยอัยการเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายหรือเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน ต้องสาบานและอธิบายต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ต้องไม่เป็นคดีอาชญากรรมหรือคดีมีทุนทรัพย์หรือโทษเล็กน้อย โดยระบุประเภทการติดต่อสื่อสาร ความผิดที่ร้องขอได้ตามกฎหมาย สถานที่บุคคล จุดมุ่งหมาย เพื่อป้องกันการสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จากเจ้าหน้าที่โดยมิชอบและมีการยืนยันว่า การสืบสวนปกติได้กระทำแล้วแต่ล้มเหลวหรือมีความเสี่ยงอันตรายอย่างมากพร้อมกับคำให้การที่เป็นลายลักษณ์อักษร และศาลจะอนุญาตได้ไม่เกินกว่า 30 วันจากวันที่เริ่มต้นดักฟังหรือวันที่ได้รับคำสั่งให้เข้าไปดำเนินการดักฟัง¹⁸⁰

กรณีที่เป็นการสะกดรอยด้วยวิดีโอ¹⁸¹ ซึ่งเป็นการใช้โทรทัศน์วงจรปิด (Video Surveillance-Use of Closed-Circuit-CCTV) Title III แห่ง The Omnibus Crime Control and Safe

¹⁸⁰ เทคนิคการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ (น.220-221). เล่มเดิม.

¹⁸¹ *Criminal Resource Manual 32, Video Surveillance-Use of Closed-Circuit Television (CCTV).*

Streets Act. ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 605 แห่ง The Federal Communications Act โดยบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการสืบสวนคดีตามที่ระบุไว้เท่านั้น ซึ่งไม่ครอบคลุม Title III เพื่อปฏิบัติการสะกดรอยด้วยภาพของบุคคลหรือสถานที่ที่ถูกควบคุม การสะกดรอยด้วยวิธีโอจึงถูกจำกัดด้วยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 กล่าวคือ เมื่อมีเหตุที่คาดหมายความเป็นส่วนตัวได้ การร้องขอหมายค้นควรมีความชัดเจนเพื่อสะกดรอยด้วยวิธีโอและต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 แสดงเหตุเป็นที่น่าเชื่อว่าจะได้พยานหลักฐานของอาชญากรรมโดยมีรายละเอียดว่าวิธีการสืบสวนได้พยายามแล้วและล้มเหลวหรือไม่ประสบความสำเร็จหรือเป็นอันตรายเกินไปและยืนยันว่าการสะกดรอยจะใช้เท่าที่จำเป็นเพื่อผลสำเร็จตามคำสั่งและการอนุญาตไม่ควรเกิน 30 วันนับแต่วันที่ออกคำสั่งแต่ในกรณีที่จำเป็นสามารถขยายระยะเวลาได้อีก 30 วัน

ส่วนรูปแบบของ UNDCP เป็นการติดตามด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อคัดค้านสัญญาณการเคลื่อนไหวของยานพาหนะ บุคคล หรือสิ่งของอื่นใดการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกกำหนดขอบเขตในคดีอาชญากรรมร้ายแรงซึ่งการสะกดรอยด้วยวิธีธรรมดาไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากมีการป้องกันการสะกดรอยจากเจ้าหน้าที่หรืออาชญากรรู้ตัวว่าตนถูกสะกดรอยจากเจ้าหน้าที่ เป็นต้น การอนุญาตสำหรับการติดตามด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสผู้มีประสบการณ์มีความเหมาะสมดำเนินการร้องขอเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพประเมินความเสี่ยง ความปลอดภัยของเทคนิค การใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสมและบุคคลที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการควบคุมการดำเนินการตามเป้าหมายและแบบแผนในการปฏิบัติการอย่างเคร่งครัด¹⁸²

เมื่อศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 21 ว่าด้วยการสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Surveillance) บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้เครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือด้วยวิธีการอื่นใด เฉพาะในการสะกดรอยผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดหรือจะกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อสืบสวนจับกุม แสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่อัยการสูงสุดกำหนด” ประกอบกับข้อบังคับของอัยการสูงสุด ว่าด้วยการสะกดรอยผู้ต้องสงสัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 21 หมวด 3 ว่าด้วยการ

¹⁸² *United Nation International Drug Control Program, Model Drug Enforcement Policy and Suggested Training Materials for MOU Countries, Surveillance, No29/2000, (p.20).*

คำเนนการ ข้อ 10 “การใช้เครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการสะกดรอยให้ผู้ได้รับอนุญาตใช้เท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการสะกดรอย” แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติฯ ประกอบกับข้อบังคับของอัยการสูงสุดฯ ดังกล่าวยังมีความแตกต่างกับการสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่มาก กล่าวคือ

ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับรองการใช้มาตรการเฝ้าติดตามโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์หรือการเฝ้าระวังด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไว้ก่อนข้างครอบคลุมสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท โดยจะออกเป็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับ Electronic Surveillance หรือมาตรการบังคับที่ใช้กับสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท เพื่อให้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงการกระทำความผิดมีมากยิ่งขึ้น และเนื่องจากการเฝ้าติดตามโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์หรือการเฝ้าระวังด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เป็นการรุกรานพิเศษจึงต้องอยู่ในความควบคุมการใช้อำนาจทางศาล ดังนั้น การใช้เครื่องมือดังกล่าวผู้ดำเนินการสืบสวนจำเป็นต้องแสดงในคำร้องขอจนเป็นที่พอใจแก่ศาลว่าเทคนิคการสืบสวนปกติธรรมดาได้มีการพยายามแล้วและล้มเหลวทำให้ไร้ผลหรือได้รับอันตรายในการสืบสวนเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเกินความจำเป็น แต่เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ประกอบกับ ข้อบังคับของอัยการสูงสุดฯ ว่าด้วยการสะกดรอยผู้ต้องสงสัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 21

ข้อ 4 ในข้อบังคับนี้ “ผู้มีอำนาจอนุญาต” หมายความว่า อัยการสูงสุด หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี

หมวด 1 การขออนุญาต ข้อ 7 การขออนุญาตเป็นผู้มีอำนาจในการสะกดรอย ให้ผู้ขออนุญาตทำเป็นหนังสือเสนอต่อผู้มีอำนาจอนุญาต โดยระบุเหตุผลความจำเป็นเพื่อสืบสวน จับกุม แสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานรวมทั้งระบุเครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีการ และระยะเวลาในการดำเนินการพร้อมรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

และในหมวด 3 ว่าด้วยการดำเนินการ ข้อ 10 “การใช้เครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการสะกดรอยให้ผู้ได้รับอนุญาตใช้เท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการสะกดรอย” แล้ว พบว่า การใช้เครื่องมือดังกล่าวเป็น ไปเพื่อทราบความเคลื่อนไหวขององค์กรอาชญากรรมหรือความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อนซึ่งอาจมีผลกระทบรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจของ

ประเทศ ฯลฯ เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนประกอบการสะกดรอยด้วยวิธีการธรรมดาเท่านั้น ไม่ทำให้ได้พยานหลักฐานแต่อย่างใด อีกทั้งมิได้กำหนดขอบเขตการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการสะกดรอยหรือเฝ้าติดตามไว้อย่างชัดเจนว่า พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จากอัยการสูงสุด หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี สามารถดำเนินการสะกดรอยติดตามด้วยเสียง (Audio Surveillance), การสะกดรอยติดตามด้วยภาพ (Visual Surveillance), การสะกดรอยด้วยการติดตามตำแหน่ง (Tracking Surveillance) หรือการสะกดรอยติดตามข้อมูล (Data Surveillance) ได้แค่ไหน อย่างไร

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดขอบเขตการสะกดรอยหรือการเฝ้าติดตามด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความชัดเจน กล่าวคือ ตามข้อบังคับของอัยการสูงสุดว่าด้วยการสะกดรอยผู้ต้องสงสัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 21 ไม่ควรอนุญาตให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จากอัยการสูงสุด หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย แล้วแต่กรณี ใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์การเฝ้าติดตามด้วยวิดีโอที่สามารถซ่อนได้ (Hidden video surveillance devices) และมีเครื่องส่งภาพ เป็นวิดีโอไร้สายในตัว สามารถเห็นภาพในจอมอนิเตอร์ด้วยระบบอินฟราเรด รวมถึงการถ่ายภาพความร้อน / อินฟราเรด เช่น กล้องส่องในที่มืดระบบอินฟราเรดสามารถเห็นภาพในเวลากลางคืนได้สว่างเหมือนตอนกลางวัน โดยกล้องจะส่งแสงอินฟราเรดที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่าออกไปสะท้อนกับวัตถุซึ่งอยู่ในที่มืด แสงนั้นจะสะท้อนกลับมายังเครื่องจับแสงอินฟราเรดซึ่งจะทำให้มองเห็นภาพหรือกล้องแบบพกพาที่สามารถบันทึกเหตุการณ์ หลักฐาน ที่เกิดเหตุอาชญากรรมด้วยกล้องวิดีโอซึ่งมักจะติดบริเวณเสื้อหรืออุปกรณ์ที่สามารถถ่ายทอดเป็นภาพเพื่อบันทึกเหตุการณ์หรือเครื่องดักจับข้อมูลหรือสัญญาณเสียงต่าง ๆ ติดตั้งไปกับสิ่งของหรือวัตถุใด ๆ จากภายในเคหสถานหรือสถานที่ที่มีความเป็นส่วนตัวของผู้ถูกติดตาม เนื่องจากเป็นการแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญเกินขอบเขตความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการสะกดรอย ตามข้อบังคับของอัยการสูงสุด ว่าด้วยการสะกดรอยผู้ต้องสงสัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 21 (ว่าด้วยการสะกดรอยด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์) หมวด 3 ว่าด้วยการดำเนินการ ข้อ 10 “การใช้เครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการสะกดรอยให้ผู้ได้รับอนุญาตใช้เท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการสะกดรอย” แต่ควรอนุญาตให้ใช้ติดตั้งได้เฉพาะรถยนต์หรือยานพาหนะที่จะติดตามหรือถูกติดตาม เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อทราบความ

เคลื่อนไหวขององค์กรอาชญากรรมและเพื่อป้องกันมิให้สิ่งของหรือยานพาหนะที่สะกดรอยนั้นสูญหายหรือหลุดการติดตามโดยมีเหตุการณ์ภายนอกอันไม่คาดคิดได้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าข้อบังคับของอัยการสูงสุด ว่าด้วยการสะกดรอยผู้ต้องสงสัย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 มาตรา 21 ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดขอบเขตการสะกดรอยหรือการเฝ้าติดตามด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ให้มีความชัดเจนและครอบคลุมการใช้สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการสะกดรอยหรือการเฝ้าติดตามด้วยภาพและเสียงที่จำเป็นต้องเข้าไปการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เพื่อประโยชน์ในการดำเนินสืบสวน จับกุม แสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดหรือจะกระทำความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแต่อย่างใด